

יעילותה של התערבות קבוצתית למיומנויות חברתיות בשיפור התנהגויות חברתיות

בקרב ילדים עם אוטיזם בתפקוד גבוה

הבעיות החברתיות שחווים ילדים על הספקטרום האוטיסטי, שהם בתפקוד גבוה, ביחסיהם עם ילדים אחרים בולטים כבר בגיל הרך ומחמירים בהמשך ההתפתחות, כאשר אינטראקציות פשוטות הופכות להיות מורכבות יותר. היחסים החברתיים עם ילדים אחרים נפגעים בעקבות הלקויות החברתיות, הבאות לידי ביטוי גם בתחומים אחרים, ביניהם אינטרסים צרים ומצומצמים וחשיבה קבועה ולא גמישה. למרות רצונם לקיים קשרים חברתיים, ילדים רבים חווים בדידות וניתוק. מודעות הולכת וגוברת למוגבלויות החברתיות עלולה לגרום, לקראת גיל ההתבגרות, לבעיות פסיכולוגיות, כולל תסמינים דפרסיביים. ואכן, לקראת גיל ההתבגרות צעירים רבים עם אוטיזם בתפקוד גבוה חווים הדרה ותחושת קורבנות. לקות חברתית, הנמשכת לאורך החיים הבוגרים, גורמת לקשיים בתעסוקה ולהפרעות נפשיות נלוות.

מצב זה מצביע על החשיבות של ההתערבויות המכוונות לילדים על הספקטרום האוטיסטי בתפקוד גבוה. באופן אידיאלי, על ההתערבויות להתמקד בהעלאת המיומנויות של מעורבות חברתית שגרתית וגם בשיפור היכולת של פיתוח קשרים חברתיים ברי-קיימא. אימון קבוצתי למיומנויות חברתיות (SST) דרוש לעיצוב התערבות חברתית מהסוג הזה.

המחקר הנוכחי בוחן את היעילות של התערבות למיומנויות חברתיות קבוצתיות – אוטיזם בתפקוד גבוה התכנית פותחה על בסיס תכנית (S.GRIN-HFH), המשלבת טכניקות למידה קוגניטיבית-התנהגותית ולמידה חברתית לבניין מיומנויות חברתיות ויחסים בין-אישיים בקרב ילדים עם התפתחות תקינה, הנמצאים בסיכון מבחינה חברתית. התכנית הותאמה ללקויות החברתיות הייחודיות של ילדים הנמצאים על הספקטרום האוטיסטי, שהם בתפקוד גבוה. התכנית מדגישה את החשיבות של מעורבות ההורים לתמיכה בשינויים חיוביים ולחיזוקם.

תכנית S.S.GRIN-HFA בנויה מ-15 סדנאות, הנחלקות לשלוש מודלות:

מודלה 1: תקשורת

- ✓ סדנה 1: מבוא
- ✓ סדנה 2: תקשורת ורבאלית
- ✓ סדנה 3: תקשורת לא ורבאלית
- ✓ סדנה 4: מיומנויות הקשבה
- ✓ סדנה 5: קבוצת הורים - ילדים

התקציר מבוסס על המאמר:

DeRosier, M. E., Swick, D. C., Davis, N. O., McMillen, J. S., & Matthews, R. (2011). The efficacy of a social skills group intervention for improving social behaviors in children with high functioning autism spectrum disorders. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 41(8), 1033-1043.

מודלה 2: עבודה עם אחרים

- ✓ סדנה 6 : השלכות ; לעצור ולחשוב
- ✓ סדנה 7 : אימוץ זווית הראייה
- ✓ סדנה 8 : שיתוף פעולה
- ✓ סדנה 9 : פשרה
- ✓ סדנה 10 : קבוצת הורים - ילדים.

מודלה 3: מיומנויות חברתיות

- ✓ סדנה 11 : פיתוח יחסי חברים ושמירה עליהם
- ✓ סדנה 12 : היכרות ותחילת הקשרים
- ✓ סדנה 13 : פתרון בעיות חברתיות
- ✓ סדנה 14 : התמודדות עם בריונות והטרדות
- ✓ סדנה 15 : קבוצת הורים - ילדים.

הסדנאות, בנות שעה ומתקיימות פעם בשבוע, משתתפים בהן ילדים בגילאים 8-12, הנמצאים על הספקטרום האוטיסטי והם בתפקוד גבוה. לשם הערכת התכנית נעשתה השוואה בין קבוצת ילדים שהשתתפה בתכנית לבין קבוצת ביקורת, שכללה ילדים עם התפתחות תקינה, אך עם סיכון חברתי, שהשתתפו גם הם בתכנית. התכנית כוללת אפשרויות להערכה, הטמעה ויישום מעשי של המיומנויות באמצעות פעילויות המבוססות על הקהילה ומבוצעות בסיוע הורה או בן משפחה.

ממצאי המחקר מצביעים, כי באופן כללי תוצאות התכנית S.S.GRIN-HFA עבור הילדים שעל הספקטרום האוטיסטי היו חיוביות יותר מאשר תוצאות תכנית S.S.GRIN עבור ילדים עם התפתחות תקינה בקבוצת הביקורת. ילדים שעל הספקטרום האוטיסטי בתפקוד גבוה הראו שיפור משמעותי במיומנויות חברתיות, במה שקשור למודעות חברתית, מוטיבציה לאינטראקציה חברתית ותקשורת חברתית. כמו כן, ההורים שהשתתפו בתכנית דיווחו על שיפור ביעילות עצמית במה קשור לסיוע לילדיהם להתמודד עם מצבים חברתיים ולבצע משימות חברתיות. ניתן לומר, אם כן, כי המחקר הנוכחי מאשר את היעילות של התערבות S.S.GRIN-HFA לשיפור מיומנויות חברתיות של ילדים על הספקטרום האוטיסטי בתפקוד גבוה.

לסיכום, הצדדים החזקים של ההתערבות הם: השתתפות ההורים; שימוש בתרגולים קהילתיים, המקדמים הכללת מיומנויות; אימון ממוקד של מיומנויות חברתיות.